

Тема 4

Рахунки бухгалтерського обліку та подвійний запис

**4.1. Рахунки бухгалтерського обліку:
поняття, призначення, будова**

**4.2. Активні та пасивні рахунки:
поняття, призначення, будова**

**4.3. План рахунків бухгалтерського
обліку**

**4.4. Відображення операцій на рахунках
способом подвійного запису**

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Етапи облікового процесу

Спостереження

документу
вання

первинні
документи

Вимірювання

оцінка

єдиний
грошовий
вимірник

Реєстрація

Узагальнення

баланс

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Етапи облікового процесу

Спостереження

документування

первинні документи

Вимірювання

оцінка

єдиний грошовий вимірник

Реєстрація

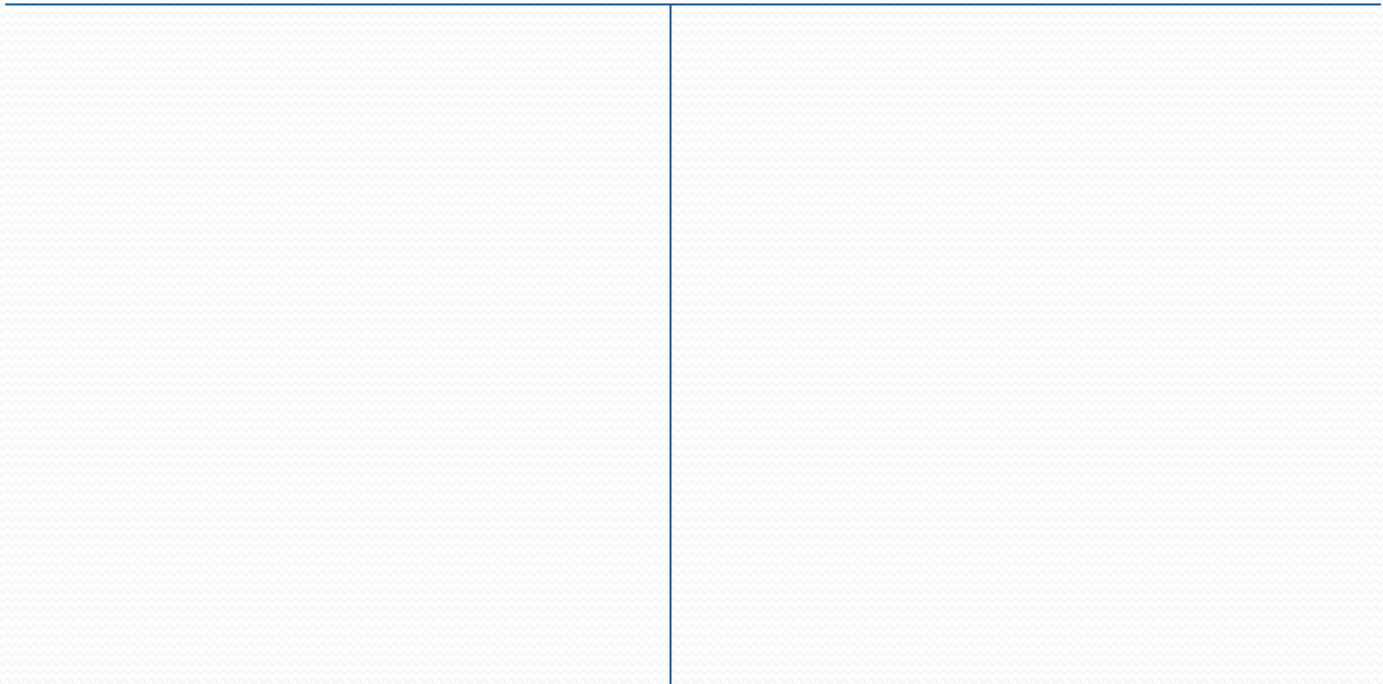
рахунки

Узагальнення

баланс

З позиції науки **рахунок** – це елемент методу бухгалтерського обліку, який являє собою спосіб систематизації (економічного групування) та поточного обліку стану та зміни однорідних за економічним змістом об'єктів бухгалтерського обліку (активів, джерел їх утворення та господарських процесів) для одержання інформації, необхідної для управління такими об'єктами обліку;

З позиції практики (техніки обліку) **рахунок** – це обліковий реєстр, ідентифікатор сукупності однорідних об'єктів, який представляється у вигляді двосторонньої таблиці.

Назва рахунку

--	--

Дéбет

Назва рахунку

Крédит

Д

Назва рахунку

К

Увага!

Назви рахунків – для кожного об'єкту індивідуальні, а позначення його сторін – універсальні для всіх!

Відкрити рахунок – вписати в нього початковий залишок (тобто вартісну оцінку об’єкту на початок звітного періоду). Цю інформацію можна одержати з балансу за попередній звітний період (який буде початковим для цього періоду).

Початковий залишок по рахунку що називається “**початкове сальдо (ś)**”.

4.2. Активні та пасивні рахунки: поняття, призначення, будова

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

<i>Статті активу</i>	<i>Сума, грн.</i>	<i>Статті пасиву</i>	<i>Сума, грн.</i>
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачаль- никами та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

Д Сировина та матеріали К

Д Виробництво К

Д Готівка К

Д Поточні рахунки в національній валюті К

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

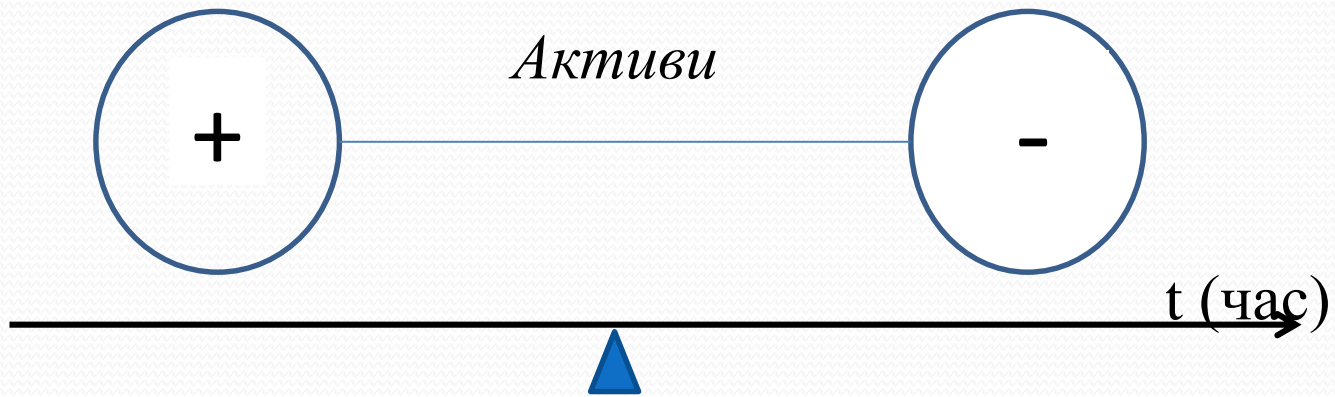
Д Статутний капітал К

Д Прибуток нерозподілений К

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

Життєвий цикл активу

Будова активного рахунку

Дéбет	Назва рахунку	Крédит
<u>Сальдо</u> <u>початкове (ś)</u>		

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

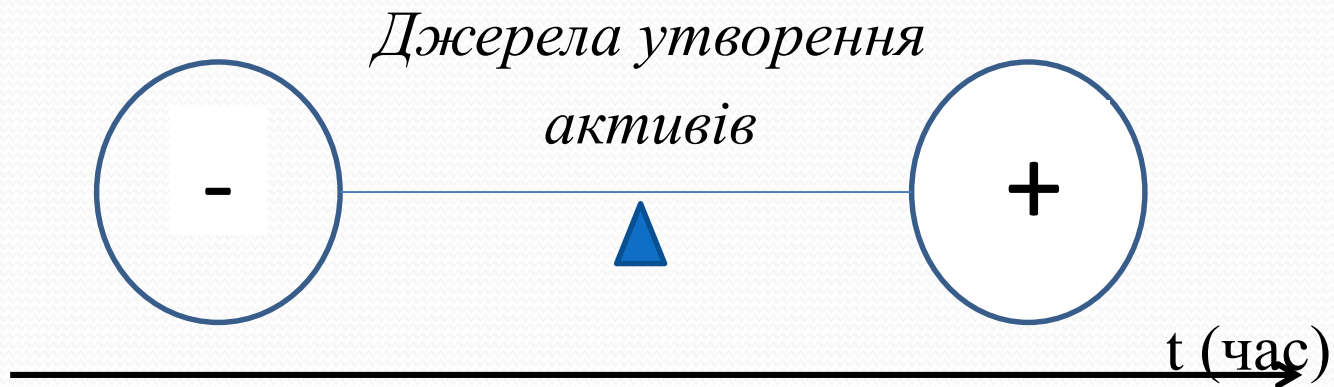
₴ 50

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Життєвий цикл джерел утворення активів

Будова пасивного рахунку

Дéбет	Назва рахунку	Крédит
		<u>Сальдо</u> <u>початкове (ś)</u>

Баланс ЗАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

₴ 50

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Д Статутний капітал К

₴ 26000

Д Прибуток нерозподілений К

₴ 1500

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

₴ 1400

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

₴ 1100

В активному рахунку інформація про надходження (збільшення) активів відображається в дебеті, а про витрачання (списання, погашення) – в кредиті рахунку

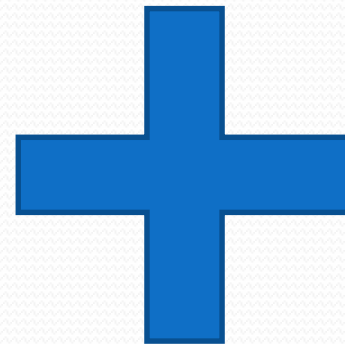
Дебет	Назва активного рахунку	Кредит
<u>Сальдо початкове (ś)</u> 		

В пасивному рахунку інформація про збільшення власного капіталу або зобов'язань відображається в кредиті, а про витрачання (зменшення, погашення) – в дебеті рахунку

Дéбет	Назва пасивного рахунку	Крédит
-------	-------------------------	--------

		<u>Сальдо</u> <u>початкове (ś)</u>
--	--	---------------------------------------

Таким чином, суми за господарськими операціями, які призводять до збільшення об'єкту бухгалтерського обліку, записуються на тій стороні рахунка, на котрій розміщене сальдо.

Записи, які відображають зменшення об'єкту, – на протилежній стороні.

Числові записи по рахунку здійснюються без будь-яких додаткових арифметичних знаків “+” або “-”.

Приклад 1

Протягом звітнього періоду підприємство одержало з поточного рахунку в касу 1100 грн. для виплати заробітної плати. Виплачено працівникам 1000 грн. Залишок невиплаченої заробітної плати повернуто на поточний рахунок. Окрім того, видано 20 грн. підзвітній особі на придбання канцтоварів.

Відобразіть, які зміни в балансі викличуть дані операції та складіть рахунки «Готівка» та «Розрахунки за виплатами працівникам».

Операція 1. Підприємство одержало з поточного рахунку в касу 100 грн.

1	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні в операції	Готівка	Рахунки в банках
2	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	актив	актив
3	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

₴ 50

1) 1100

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

1) 1100

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Д Статутний капітал К

₴ 26000

Д Прибуток нерозподілений К

₴ 1500

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

₴ 1400

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

₴ 1100

Операція 2. Виплачено працівникам 1000 грн. готівкою.

1	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні в операції	Готівка	Розрахунки за виплатами працівникам
2	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	актив	зобов'язання (пасив)
3	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↓	↓

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

₴ 50

1) 1100 2) 1000

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

1) 1100

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Д Статутний капітал К

₴ 26000

Д Прибуток нерозподілений К

₴ 1500

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

₴ 1400

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

₴ 1100

2) 1000

Операція 3. Залишок невиплаченої заробітної плати (100 грн.) повернуто з каси на поточний рахунок

1	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні в операції	Готівка	Рахунки в банках
2	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	актив	актив
3	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↓	↑

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

₴ 50

1) 1100 2) 1000

3) 100

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

3) 100 1) 1100

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиву	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Д Статутний капітал К

₴ 26000

Д Прибуток нерозподілений К

₴ 1500

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

₴ 1400

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

₴ 1100

2) 1000

Операція 4. Видано з каси 20 грн. підзвітній особі на придбання канцтоварів

1	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні в операції	Готівка	Розрахунки з підзвітною особою
2	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	актив	актив
3	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↓	↑

Баланс ПрАТ “Електа” на 31-ше грудня 2012 р.

Д Основні засоби К

₴ 13000

Д Сировина та матеріали К

₴ 2000

Д Виробництво К

₴ 1100

Д Готівка К

₴ 50

1) 1100 2) 1000

3) 100

4) 20

Д Поточні рахунки в національній валюті К

₴ 13850

3) 100 1) 1100

Д Розрахунки з підзвітними особами К

4) 20

Статті активу	Сума, грн.	Статті пасиви	Сума, грн.
Необоротні активи		Власний капітал	
Основні засоби	13000	Статутний капітал	26000
Оборотні активи		Прибуток нерозподілений	1500
Сировина й матеріали	2000	Поточні зобов'язання	
Виробництво	1100	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	1400
Готівка	50	Розрахунки за виплатами працівникам	1100
Поточні рахунки в національній валюті	13850		
Разом	30000	Разом	30000

Д Статутний капітал К

₴ 26000

Д Прибуток нерозподілений К

₴ 1500

Д Розрахунки з постачальниками і підрядниками К

₴ 1400

Д Розрахунки за виплатами працівникам К

₴ 1100

2) 1000

Сума записів, зроблених по дебету рахунку протягом звітного періоду (без урахування сальдо), називається дебетовим оборотом.

Сума записів, зроблених по кредиту рахунку протягом звітного періоду (без урахування сальдо), називається кредитовим оборотом.

Обороти, як правило, підраховуються за місяць.

Дéбет		Готівка		Крédит	
<u>ś</u>	<u>50</u>				
1)	1100	2)	1000	3)	100
		4)	20		
ДО	1100	КО	1120		

$$\text{ДО} = 1100$$

$$\text{КО} = 1000 + 100 + 20 = 1120$$

Кінцеве сальдо (s'') – різниця між підсумками записів за дебетом і кредитом рахунків з урахуванням змін на рахунку, що визначається на кінець звітного періоду.

Кінцеве сальдо = початкове сальдо + збільшення по рахунку – зменшення по рахунку

Активні рахунки

$$s'' = \acute{s} + \text{ДО} - \text{КО}$$

Пасивні рахунки

$$s'' = \acute{s} + \text{КО} - \text{ДО}$$

Дéбет

Назва активного рахунку

Крédит

Сальдо
початкове (s')

Дебетовий оборот

Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')

Дéбет	Готівка	Крédит
<u>ś</u> 50		
1) 1100	2) 1000	
	3) 100	
	4) 20	
ДО 1100	КО 1120	
<u><u>s''</u></u> 30		

$$s'' = 50 + 1100 - 1120 = 30$$

Дéбет

Назва пасивного рахунку

Крédит

Сальдо
початкове (s')

Дебетовий оборот

Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')

Дéбет	Розрахунки за виплатами працівникам	Крédит
		<u>ś</u> 1100
2)	1000	
ДО	1000	КО 0
		<u><u>s''</u></u> 100

$$\text{ДО} = 1000$$

$$\text{КО} = 0$$

$$s'' = 1100 - 1000 = 100$$

Якщо сальдо відображає стан об'єкту на певний момент часу (на початок або на кінець періоду), то обороти – рух об'єкта за звітний період.

Рахунки

Активні

Пасивні

відкриваються

На основі статей активу балансу

На основі статей пасиву балансу

Надходження засобів виробництва на підприємство відображається за дебетом, а **вибуття** — за кредитом

Збільшення джерел відображається за кредитом, а **зменшення** — за дебетом

Сальдо за **дебетом**

Сальдо за **кредитом**

Процес передачі даних від початкового до заключного балансу

ПОЧАТКОВИЙ БАЛАНС			
Актив	Сума	Пасив	Сума
статті (рахунки)		статті (рахунки)	
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Передача інформації про залишки (сальдо)

на початок звітнього періоду

Д	Активні рахунки	К
S'		
	ДО	КО
S''		

Система рахунків бухгалтерського обліку

Д	Пасивні рахунки	К
S'		
	ДО	КО
S''		

Передача інформації про залишки (сальдо)

на кінець звітнього періоду

ЗАКЛЮЧНИЙ БАЛАНС			
Актив	Сума	Пасив	Сума
статті (рахунки)		статті (рахунки)	
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Рахунки доходів мають ознаки пасивних рахунків, але оскільки доходи в балансі не відображаються, то такі рахунки **не мають залишків**, а їх обороти завжди співпадають

Дéбет	Назва рахунку доходів	Крédит
		
Дебетовий оборот		Кредитовий оборот
Дебетовий оборот = Кредитовий оборот		

Рахунки витрат мають ознаки активних рахунків, але оскільки витрати в балансі не відображаються, то такі рахунки **не мають залишків**, а їх обороти завжди співпадають

Дебет	Назва рахунку витрат	Кредит
		
Дебетовий оборот		Кредитовий оборот
Дебетовий оборот = Кредитовий оборот		

Увага!

В бухгалтерському обліку термін «рахунок» має слова-омоніми, тобто слова, які однаково пишуться та вимовляються, але мають різні значення. Рахунками також називають:

- бухгалтерський документ, який одне підприємство (постачальник) виставляє іншому підприємству (покупцю) для оплати товарів або послуг на основі укладеного договору;
- рахунок в банку, де підприємство зберігає свої гроші (наприклад, поточний рахунок).

4.3. План рахунків бухгалтерського обліку

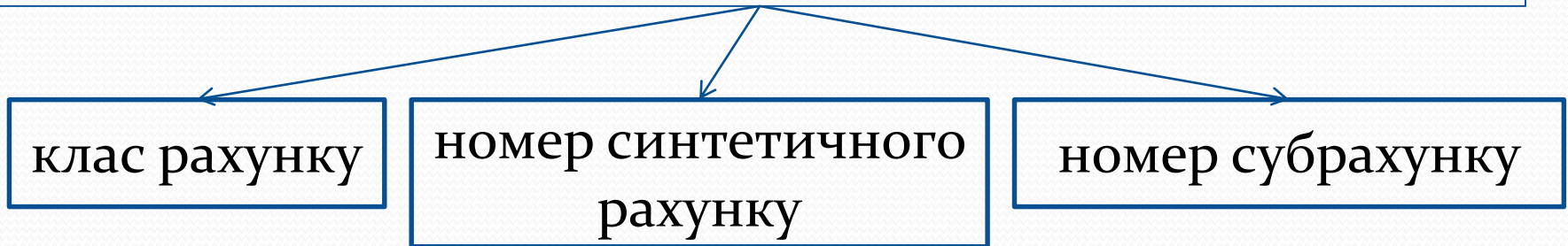
План рахунків бухгалтерського обліку

є переліком рахунків, що відображає всебічне систематизоване групування необхідної інформації про господарську діяльність підприємства

(План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція щодо його застосування)

Номер класу	Назва класу	Рахунки, представлені в класі	Форми звітності
Клас 1	Необоротні активи	Активні	Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»
Клас 2	Запаси		
Клас 3	Кошти, розрахунки та інші активи		
Клас 4	Власний капітал та забезпечення зобов'язань	Пасивні	
Клас 5	Довгострокові зобов'язання		
Клас 6	Поточні зобов'язання		
Клас 7	Доходи і результати діяльності	Рахунки доходів	Форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»
Клас 8	Витрати за елементами	Рахунки витрат	
Клас 9	Витрати діяльності		
Клас 0	Позабалансові рахунки	Позабалансові	Примітки

Структура коду рахунку бухгалтерського обліку

Приклад

201 «Сировина і матеріали»

Клас 2
«Запаси»

Рахунок 20
«Виробничі запаси»

201 «Сировина і
матеріали»

4.4. Відображення операцій на рахунках способом подвійного запису

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Етапи облікового процесу

Спостереження

документування

первинні документи

Вимірювання

оцінка

єдиний грошовий вимірник

Реєстрація

рахунки

подвійний запис

Узагальнення

баланс

Подвійний запис

відображення однієї господарської операції двічі: в дебеті одного рахунку та одночасно в кредиті іншого рахунку

Увага!

- 1) всі господарські операції підлягають відображенню в бухгалтерському обліку **на момент їх здійснення** або безпосередньо після цього;
- 2) на кожному рахунку бухгалтерського обліку господарські операції відображаються за датою їх здійсненням у календарній послідовності. Таке групування операцій на рахунках має назву **хронологічного запису**;
- 3) реєстрація господарських операцій на рахунках проводиться тільки **на підставі первинних документів** – без підтверджуючого документу не повинен здійснюватися жоден запис на рахунках.

Порядок формування кореспонденції рахунків

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції		
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні в операції		
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

Кореспонденція рахунків – це взаємозв'язок між рахункам через подвійний запис (тобто зазначення за кожною операцією дебету та кредиту рахунку).

Рахунки, задіяні в операції, називаються кореспондуючими рахунками.

Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні		
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	20 «Виробничі запаси»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	20 «Виробничі запаси»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	20 «Виробничі запаси»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

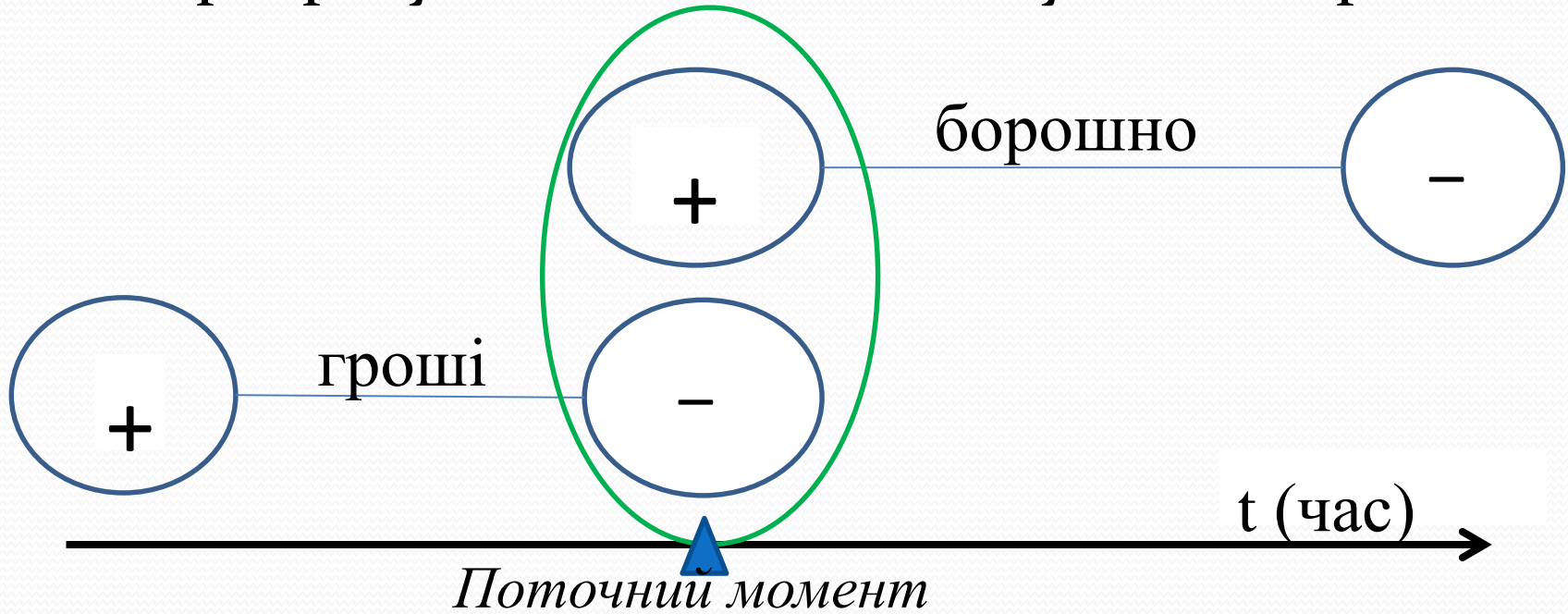
Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	20 «Виробничі запаси»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

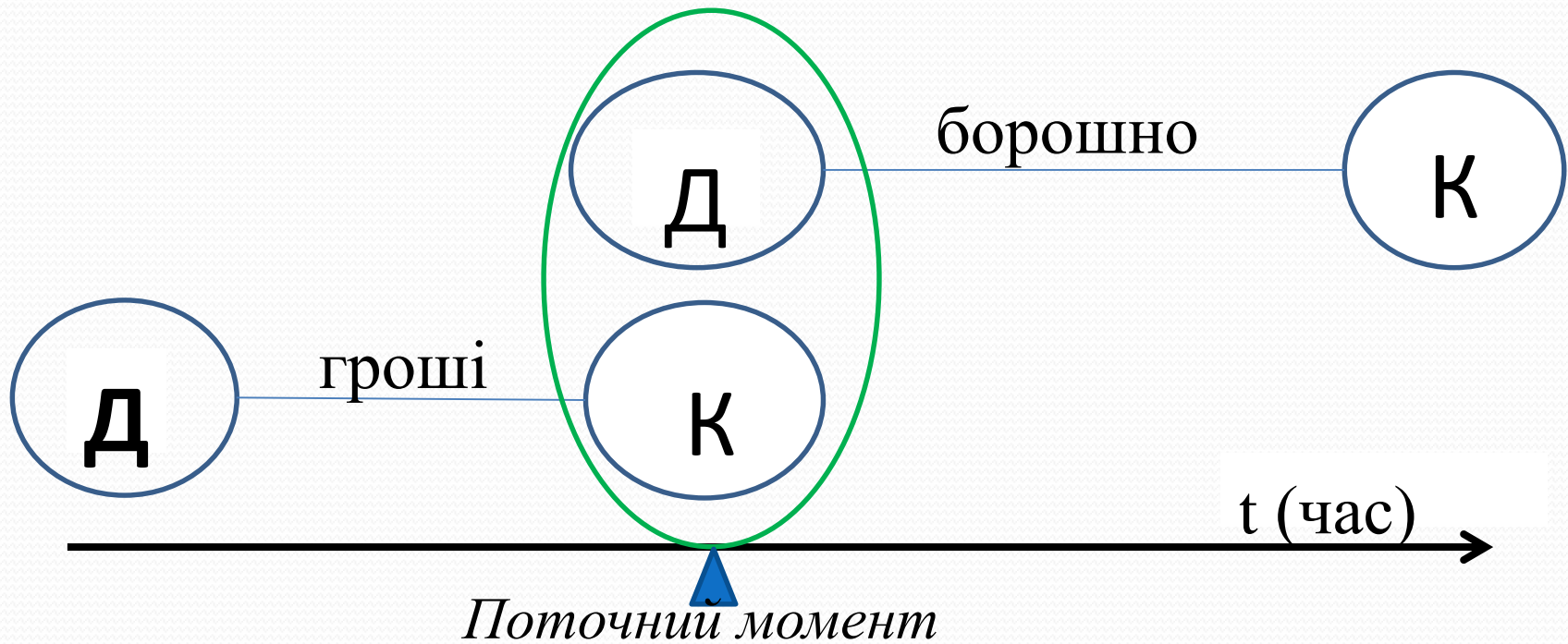
Приклад

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Підприємство 24 вересня ц.р. придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	борошно	готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	20 «Виробничі запаси»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків	Д 20 К 30	

Підприємство придбало борошно, за яке розрахувалось готівкою в сумі 1000 грн.

Підприємство придбало борошно, за яке розраховувалось готівкою в сумі 1000 грн.

Бухгалтерською проводкою
називають зазначення рахунків, що
дебетуються і кредитуються і суми,
яка відображається в обліку.

**Кореспонденція рахунків + сума =
бухгалтерська проводка**

Обов'язкові складові запису господарської операції в обліку (навчальна мета)

- номер проводки;
- дата, коли відбулася операція;
- кореспонденція рахунків;
- грошова сума;
- номер і назва документа, який підтверджує операцію.

Приклад

1. 24 вересня 2013 р.

Д 20 К 30 1000 грн.

(Видатковий касовий ордер № 25, накладна № 34)

ПП "Модерн"

підприємство, організація

Типова форма № КО-2

Затверджена наказом Міністерства
України від 15.02.1996 р. № 51

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

12345678

Код за УКУД

ВИДАТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР

Номер документа	Дата складання		Коресп. рах., субрах.	Код аналітичного обліку	Сума		Код цільового призначення	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	17.01.20xx		372	-	100	00	-	

Видати: Петрову Павлу Васильовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: на господарські потреби

Додаток:

Керівник Іваненко

Головний бухгалтер Іваненко

Одержав: Сто грн. 00 коп.
(прописом)

"17" січня 20xx р.

Підпис Петров

За ВН №112812 від 31 липня 1997 р. виданого Ружинським РВУМВС України в Житомирській обл.
(кабінет, номер, дата та місце видачі розрахунку, який заміщує особу одержувача)

Видав касир Іваненко

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні		
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	372 «Розрахунки з підзвітною особою»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

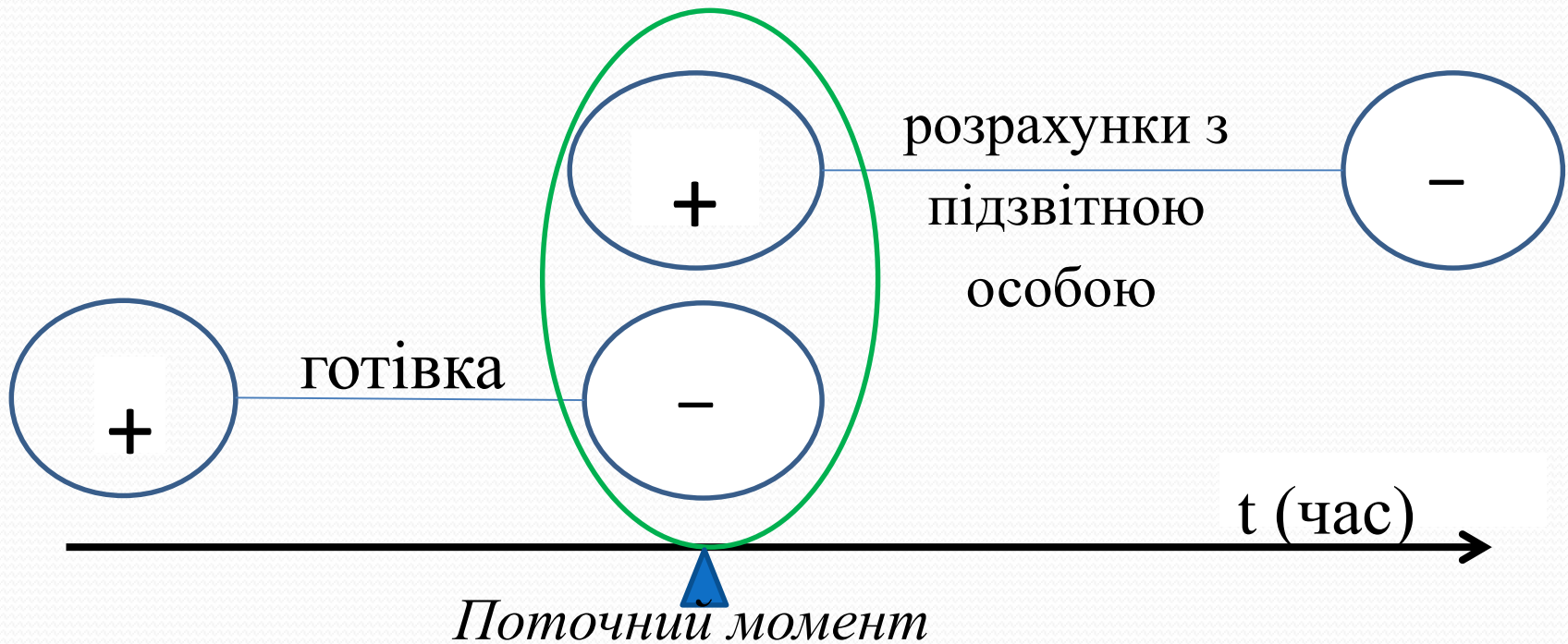
1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	372 «Розрахунки з підзвітною особою»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	Активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	372 «Розрахунки з підзвітною особою»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

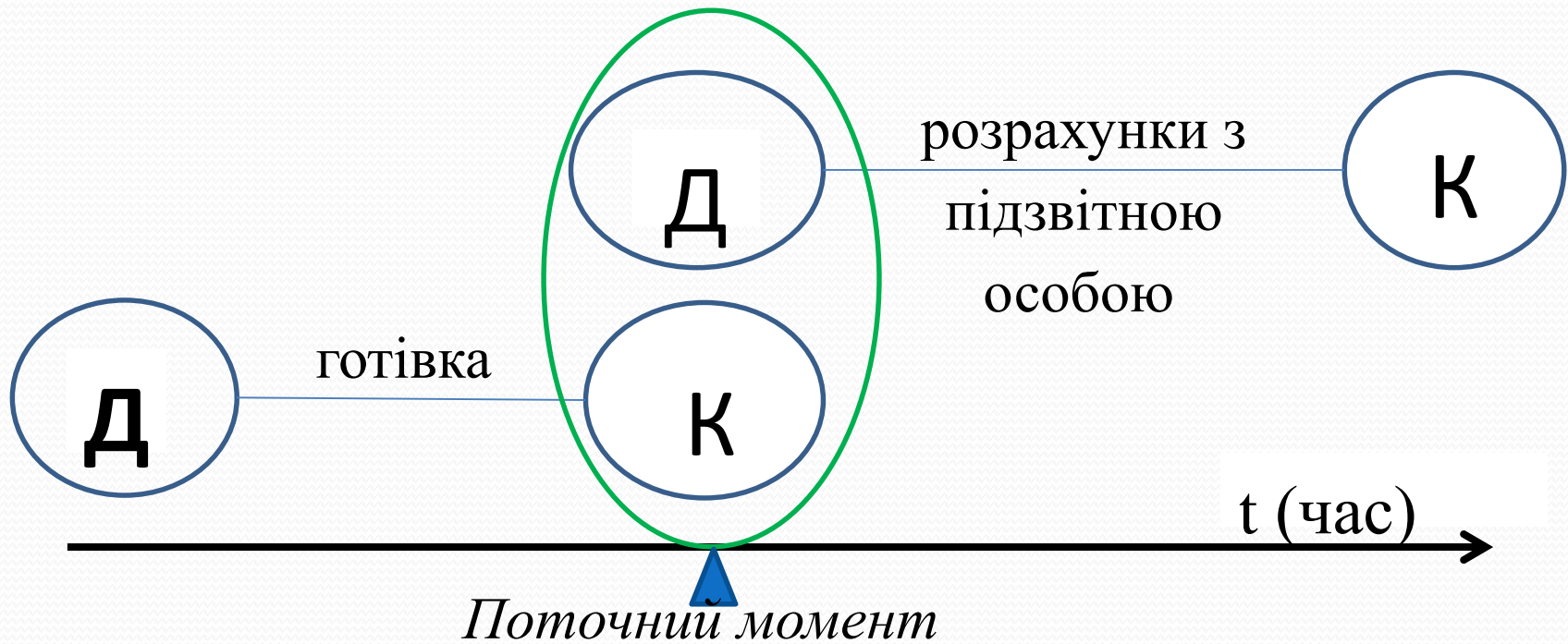
1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	372 «Розрахунки з підзвітною особою»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Дебіторська заборгованість підзвітної особи	Готівка
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	372 «Розрахунки з підзвітною особою»	30 «Готівка»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	активи
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↓
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків	Д 372 К 30	

Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби

Видано з каси Петрову П.В. 100 грн. на господарські потреби

Проводка

1. 17 січня 2013 р.

Д 372 К 30 1000 грн.

(Видатковий касовий ордер № 1)

Проставлення кореспонденції рахунків в первинних документах називається **контитуванням документів.**

Контитування документів первинного обліку здійснюється із застосуванням, щонайменше, коду класу й коду синтетичного рахунку

ПП "Модерн"

підприємство, організація

Типова форма № КО-2

Затверджена наказом Міністерства
України від 15.02.1996 р. № 51

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ

12345678

Код за УКУД

ВИДАТКОВИЙ КАСОВИЙ ОРДЕР

Номер документа	Дата складання		Коресп. рах., субрах.	Код аналітичного обліку	Сума	Код цільового призначення	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	17.01.20xx		372	-	100 00	-	

Видати: Петрову Івану Васильовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

Підстава: на господарські потреби

Додаток:

Керівник Іваненко

Головний бухгалтер Іваненко

Одержав: Сто грн. 00 коп.
(прописом)

"17" січня 20xx р.

Підпис Петров

За ВН №112812 від 31 липня 1997 р. виданого Ружинським РВУМВС України в Житомирській обл.
(кабінет, номер, дата та місце видачі розрахунку, який заміщує особу одержувача)

Видав касир Іваненко

"13" січня 20xx р.
НАКЛАДНА № 120

Кому ПП "Модерн"

Від кого ВАТ "Верстатбуд"

Довіреність _____

Через П.В. Петрова

№ з/п	Найменування	Кількість	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	Верстат	1 <u>шт</u>	4500,00	4500,00
	Всього без ПДВ		4500,00	4500,00
	ПДВ (20 %)		900,00	900,00
	Загальна сума з ПДВ		5400,00	5400,00

Загальна сума прописом П'ять тисяч чотириста грн. 00 коп.

Відпустив Пилипченко

Прийняв Петров

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні		
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти		
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

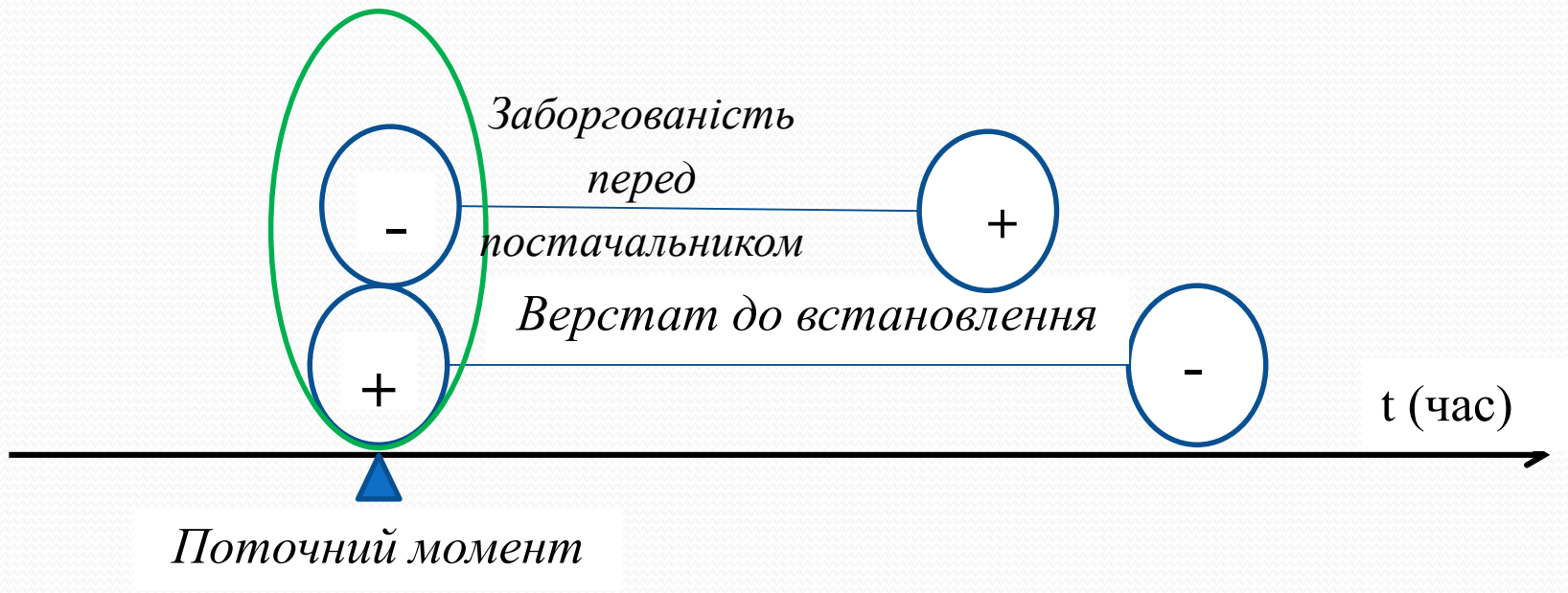
1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти		
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

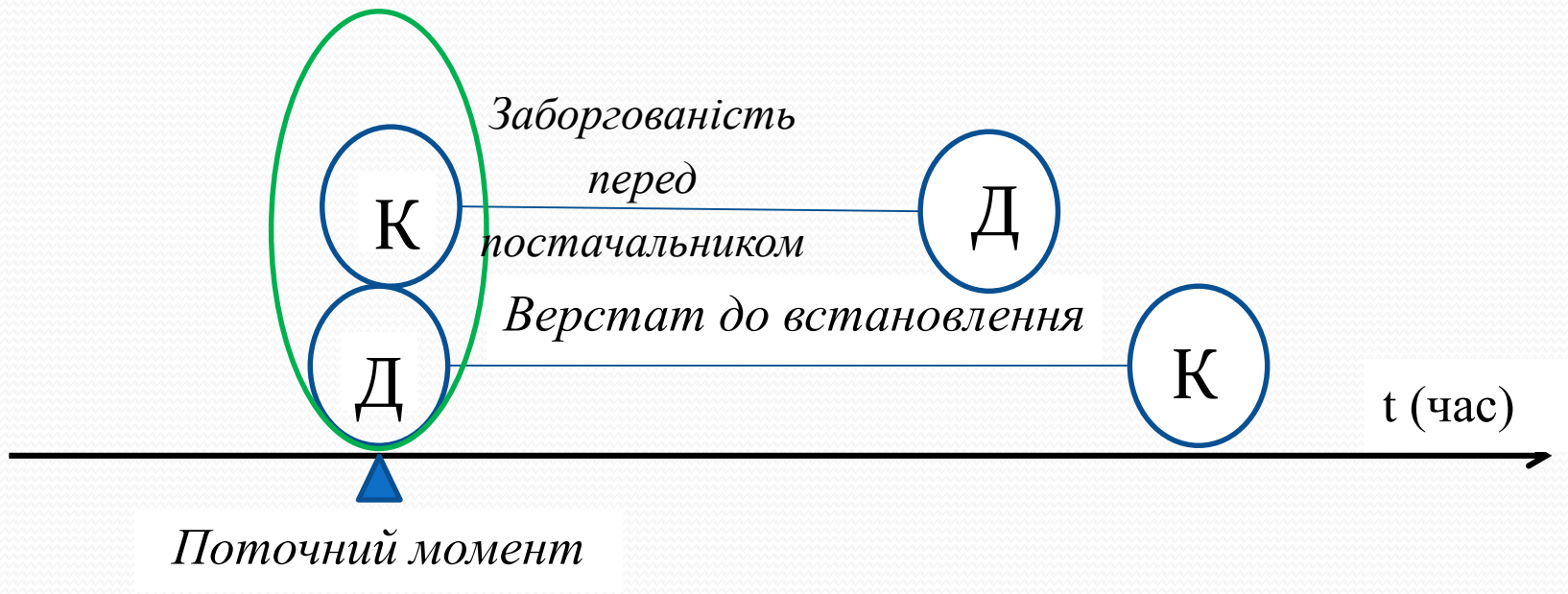
1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	пасив
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів		
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	пасив
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↑
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта		
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	пасив
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↑
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків		

1	Виділяємо зміст та сутність господарської операції	Оприбутковано верстат вартістю 4500 грн. від ПАТ «Верстатбуд»	
2	Визначаємо, які об'єкти бухгалтерського обліку були задіяні	Верстат до встановлення	Кредиторська заборгованість перед постачальником (ПАТ «Верстатбуд»)
3	Визначаємо, на яких рахунках (шифр та назва) відображаються виділені об'єкти	15 «Капітальні інвестиції»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
4	Визначимо, до якого виду об'єктів бухгалтерського обліку належать дані об'єкти	активи	пасив
5	Визначаємо, які зміни відбулись з кожним із визначених об'єктів	↑	↑
6	Визначаємо, на якій стороні відповідних рахунків відображається така зміна об'єкта	Д	К
7	Зазначаємо кореспонденцію рахунків	Д 15 К 63	

Проводка

1. 13 січня 2013 р.
Д 15 К 63 4500 грн.
(Накладна № 120)

Перелік типових схем реєстрації та групування на рахунках фактів фінансово-господарської діяльності (кореспонденція рахунків) у бухгалтерському обліку закріплено Інструкцією щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Взаємопов'язане відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку полягає в тому, що

- 1) запис господарської операції на одному рахунку викликає неодмінну необхідність запису цієї операції на іншому рахунку,
- 2) запис операції по дебету одного рахунку обумовлює її запис по кредиту іншого кореспондуючого рахунку.

Постулати подвійного запису

Л. Пачолі (1494 р.)

- сума дебетових оборотів завжди тотожня сумі кредитових оборотів в одній системі рахунків
сума ДО всіх рахунків = сума КО всіх рахунків
- сума дебетових сальдо завжди тотожня сумі кредитових сальдо в одній системі рахунків
Актив = Пасиву